

Prof. Svetlana Uturgaui

**BOĞAZ'DAKİ
BEYAZ RUSLAR
1919-1929**

İstanbul, 2015

Tarihçi
Kitabevi

Tarihçi Kitabevi Yayınları • 72

Genel Yayın Yönetmeni
Necip Azakoğlu

Kitabın orijinal adı:

Belie Russkie Na Bosfore: 1919-1929

Rusya Bilimler Akademisi

Doğu Bilimleri Enstitüsü

ISBN 978-5-906325-29-7

Moskova, MBA yayınevi, 2013

Çeviriye esas alınan

Özgün Ad : Belie Russkie Na Bosfore: 1919-1929

Yazar : Prof. Svetlana Uturgauri

Bilimsel redaktör : Prof. Mihail Meyer

Yayın redaktörü : Alla Kojuhovskaya

Yayına Hazırlayan
Hülya Arslan

Kapak ve sayfa tasarımı
Çağlar Yalçın

Birinci baskı: Ocak 2015, İstanbul

Boyutlar: 13,5 x 21 cm

Sayfa sayısı: 312

ISBN: 978-605-4534-65-4

Baskı ve cilt

Pasifik Ofset Ltd. Şti.

Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1

Baha İş Merkezi A Blok Kat: 2 34310 Haramidere/İSTANBUL

Tel: 0212 412 17 77

Sertifika no: 12027

© Yayın hakları Tarihçi Kitabevi'ne aittir.

Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Moda Caddesi No: 104/A Moda/Kadıköy-İSTANBUL

Tel: 0216 418 68 86

GSM: 0530 370 74 11

www.tarihcikitabevi.com

info@tarihcikitabevi.com

Svetlana Uturgauri:

Moskova Bilimler Akademisi Doğu Bilimleri Enstitüsü'nün önde gelen bilim insanlarından olan Svetlana Uturgauri yıllardır Türk tarih, edebiyat ve kültürü üzerinde araştırmalar yapmaktadır. Bu alanlarda pek çok kaynak kitabın yazarı olan Svetlana Uturgauri aynı zamanda başta Orhan Kemal olmak üzere, Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Leyla Erbil, Bekir Yıldız, Kemal Tahir gibi pek çok yazarımızın eserlerini Rusçaya çevirmiştir. Moskova'da yaşamakta olan Svetlana Uturgauri'nin 100'den fazla çalışması yayımlanmıştır.

Uęur Büke:

1959 yılında doğdu. 1981 yılında Ankara Üniversitesi DTCF Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun olan Uęur BÜKE, Türkiye'nin Sesi Radyosu'nda Rusça spiker ve çevirmen olarak çalıştı. Askerlikten sonra İstanbul'a yerleşerek turist rehberliği ve Sovyetler Birliği Başkonsolusluğu'nda çevirmenlik yaptı. Halen bir özel şirkette yönetici olarak çalışmakta olan Uęur BÜKE'nin ilk çeviri kitabı 1984 yılında yayınlanan İvan Bunin'in 'Arsenyev'in Yaşamı'dır. Daha sonra Valentin Rasputin – Mariya İçin Para, Anatoly Rybakov – Arbat Çocukları, 1935 ve Sonrası, Yuri Bondarev – Oyun kitapları ve pek çok dergide şiir ve öykü çevirileri yayımlandı. Evli ve bir çocuk sahibi olan Uęur Büke İstanbul'da yaşamakta.

İÇİNDEKİLER

Okurlara.....	13
Ateşten Yangına.....	15
Çile Yolu	37
Mültecilerin Yerleştirilmesi	81
Gerçekleşmeyen Umutlar	95
İstanbul: Mülteci Yaşamının Kaleydoskopu	145
Anadolu: Rus Mültecilerin Yazgısı	251
Sonsöz.....	261
Fotoğraflar.....	283
Kaynakça.....	291
İsim Dizini	301

OKURLARA

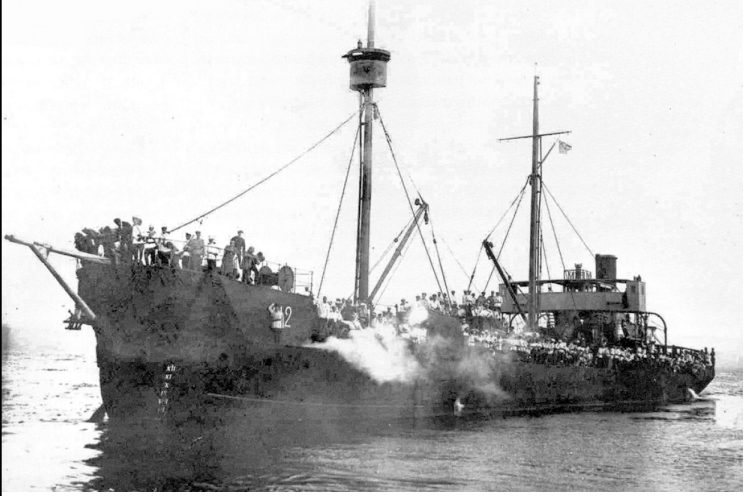
Son yirmi yılda, ülkemizde devrim sonrasındaki Rus göçlerine olan ilgi oldukça arttı. Türkiye'ye sığınan Rus askeri mültecileri hakkında N.D. Karpov ve D.D. Penkovski gibi araştırmacıların önemli çalışmaları yayınlandı. Elinizdeki bu çalışmanın ana özelliği, Rusya'yı terketmek zorunda kalan ve Türk topraklarında tutunmaya çalışan sivil mültecilere daha fazla yer verilmesidir. Kitabın adındaki 'Boğaz' sözcüğü Türkiye'nin sembolü olarak kullanıldı, yoksa konumuz yalnızca İstanbul'daki değil, çevresindeki yerleşim yerlerinde, Çanakkale ve Anadolu'daki "Beyaz Ruslar"dır.

On binlerce Rus, yabancı bir kültür, dil ve dine sahip bir ülkeye, kısa süre öncesinde Dünya Savaşı'nda muazzam bir yenilgiye uğrayan, üç ayrı iktidarın (Sultan, Kemalistler, İtilaf devletleri) hüküm sürdüğü, yıkım ve açlığın egemen olduğu, Türk-Yunan Savaşı'nın devam ettiği ve sonunda yaklaşık altı yüz yıllık feodal teokratik monarşiyi yıkıp modern bir devlet kuran ulusal kurtuluş hareketinin güçlendiği bir ülkeye düşmüştü. Bunca tarihi olayın temelinde, Türkiye'ye yönelen devrim sonrası Rus göçünün daha dramatik bir tarihi yazılabilir.

Kitabın temelini arşiv belgeleri, anı edebiyatı, Türk ve Rus yazarların araştırmaları oluşturuyor. Kullanılan materyallerin özellikleri korunarak not olarak açıklandı.

Yazar, kitabın yayına hazırlanmasındaki paha biçilmez yardımları için Alla Kojuhovskaya'ya, değerli bilimsel katkıları, önerileri ve değerlendirmeleri için Tarih Profesörü Mihail Meyer'e yürekten teşekkür eder, aynı zamanda değerli Türkolog Profesör Maria Repenkova'ya, Mimar Melih Güneş'e, Gazi Üniversitesi Profesörü Zeynep Günal'a, Okan Üniversitesi Doçenti Hülya Arslan'a dostça yardımları için derin şükranlarını sunar.

ÇİLE YOLU

Gelibolu limanındaki ağızına kadar dolu gemi.

Türkiye'deki "Beyaz Ruslar"ın temel figürü, General Baron Petr Nikolayeviç Vrangel idi. (1878-1928) "Vrangel, Konstantinopol'de hüküm sürüyor gibiydi moral olarak. Yöneticiler arasında prestij, hem Rus hem yerli kitlelerde ise popülarite sahibiydi. Vrangel çifti, deyim yerindeyse kapışılıyordu; Yüksek Komiserliğin müttefik gemilerinde düzenleyip de P.N. ve O.M.nin (Olga Mihaylovna) katılmadığı bir tek gece ya da yemek yoktu." Vrangel, ender nitelikleri olan biriydi. "İnsanlarda derin bir saygı uyandırıyor ve aynı zamanda kalplerini de kazanıyordu. İnsanlarla bütün ilişkilerinde, ister Amerikan amiraliyle isterse kendinden bir şey istemeye gelen mülteciyle konuşurken, Rusya'nın çıkarlarını hiç göz ardı etmiyordu. Kişisel albenisinin yıldızları altında devlet adamının soğuk hesaplılığını koruyordu. [...]" [Çebişev].

Petr Nikolayeviç, Litvanya'da doğmuştu. Baron ünvanı atalarından miras kalmıştı, ama malı mülkü yoktu. 17.-18. yüzyıllarda Avrupa'ya göçen Danimarka Vrangelleri'nin uzaktan torunuydu. Bu aileden 7 feldmareşal, 30'dan fazla general ve 7 amiral çıkmıştı. Rusya'da da bu soyadından 18 general ve 2 amiral vardı. Doğu Sibirya ile Çukotskoe denizlerinin arasındaki adaya ünlü Rus amirali ve Denizcilik Bakanı Ferdinand Petroviç Vrangel adı verilmişti.

P.N. Vrangel'in Rus İmparatorluk ordusunda kayda değer bir geçmişi vardı. İki savaşın – Rus-Japon ve Birinci Dünya Savaşları – yiğit ve yetenekli subayı, Rusya'da yönetim değişince Ukrayna hetmanı P.P. Skoropadskiyle çalışmayı reddederek 1918 Ağustosu'nda Gönüllüler ordusuna katıl-

P.N. Vranghel 1878-1928

dı. Bu ordu, (Kafkas Gönüllü Ordusu) Şubat 1919'da Don ordusuyla birleşerek "Güney Rusya Silahlı Kuvvetleri"ni oluşturdu. GRSK'yı General Anton İvanoviç Denikin yönetiyordu. Aynı yılın Mayıs ayında Kafkas Gönüllü Ordusu ikiye bölündü; Kafkas ve Gönüllü orduları. Kafkas ordusu, General Vranghel'in yönetimine girdi.

1919 sonbaharında İç Savaş, Kızılordu

lehine döndü. Beyaz Ordu için bu çok önemli dönemde, Vranghel ile Denikin arasında görüş ayrılığı çıktı. Denikin'in yönetim metotlarında eksiklikler bulan Vranghel, GRSK üst yönetimini açık açık eleştiriyordu. Aralarındaki askerî ayrılıklar zamanla politik ayrılığa dönüştü.

Vranghel taraftarları, 1920 başlarında Odessa'yı teslim ederek itibarını yitiren General N.N. Şilling'in yerine Vranghel'in atanması için Denikin'e başvururlar. Denikin yanıt vermez. Vranghel de tepkisini gösterir; "Benden yararlanmak istenmediğini ve ne orduda, ne de cephe gerisinde bana bir iş bulunmadığını gördüğümden, görevle ilgili olarak çevremde sürekli olarak dönen bu yalan ağına katılmamak isteğiyle, bu koşullarda ordudan ayrılmaya karar verdim." 27 Ocak 1920'de istifa dilekçesini verir ve eşinin ailesinin Kırım'daki yazlığına gider. Vranghel taraftarları, başkomutana aynı

istekle yine başvururlar. Sonuçta Denikin, General Vrangel başta olmak üzere onu destekleyen diğer generaller İ.N. Şatılov ve A.S. Lukomskiy ile amiraller D.V. Nenüko ile A.D. Bubnov'u 8 Şubat'ta görevden alır. [Vrangel].

Bunun ardından Denikin, Britanya Donanma Komutanı Amiral Simon ve Güney Rusya hükümeti nezdindeki Britanya askeri misyon başkanı General Holman aracılığıyla Vrangel'in "en kısa sürede GRSK sınırlarını terk etmesini" talep eder. Böylesine sert bir kararın nedeni, Vrangel'in etrafında toplanan kişilerden başkomutanlığın hoşnut olmamasıdır.

İstanbul'a hareketinden önce (ailesi oradadır) kırgın ve öfkeli Vrangel, başkomutana ayrıntılı bir eleştiri mektubu yazar. Not ve anılarının son haline¹ (1921 yılında "Lukull" yatındaki karargâhında hazırlamaya başlamış ve özel kalem müdürü N.M. Kotlyarevski'nin sekreterliğinde ve neredeyse ölümüne dek Fon Lampe'nin redaktörlüğünde devam etmiştir) "öfkeyle yazdıklarım [...] çok keskin ifadeler ve yer yer de kişisel saldırılar içeriyor" diyerek, Denikin'e yazdığı mektubun *tümünü* koymaz. [Vrangel] Örneğin; "İtibarınızın -başkomutana hitaben- nasıl eriyip gittiğini ve iktidarınızın elinizden nasıl kayıp gittiğini görüyorsunuz. İktidarınıza körü körüne sarılarak her yerde isyan ve suikast arıyorsunuz... Kendini beğenmişliğin zehiriyle zehirlenmiş, iktidarın tadını almış ve namussuz yalancılarla çevrilmiş biri olarak, siz artık Anayurdun kurtuluşunu değil, yalnızca iktidarınızın devamını düşünüyorsunuz... Savaş Tanrısı size gülümsedi, şanı- nız büyüdü, ne var ki onunla birlikte yüreğinizdeki kendini beğenmiş hülyalar da büyüdü... Ellerinizden kaymakta olan iktidara yaslanarak uzlaşmaları reddettiniz ve.... güya darbe

1 *Vrangel'in toplu yapıtları Rusça olarak ilk kez öldüğü yılda, 1928'de yayımlandı. Bkz. : [Vrangel] Zapiski. 2 kısım. / / Belye Delo : Letopisj Belay Borjby: Baron P.N.Vrangel, Dük G.N. Leyhtenbergs ve Kinyaz A.P.Liven tarafından hazırlanan ve toplanan belge- ler/Redaktör: A.A. Fon Lampe. Berlin: Mednyj Vsadnik, 1928.*

peşinde koşan yakın yardımcılarınızla sert biçimde mücadeleye başladınız”.

Çoğu insanda olan ve özellikle de bunu “tatmış” kişilerdeki iktidar sevgisine gelince, adil olmak için “suçlanan”ın kendi bakışını aktaralım. Denikin, “Rus İsyanı, Denemeler”inde şöyle yazıyor: “İktidar benim için ağır bir yükü ve ondan kurtulmak büyük bir rahatlık olacaktı. Ama o zaman görevi ve gönüllüleri bırakamadım. Üstelik iktidarı iktidar meraklılarına bırakmanın devlet yararına olmayacağını düşündüm.”

Kitaba konulan mektubunun o bölümünde Vrangell, özellikle İç Savaş sırasında savaşın yönetilmesiyle ilgili sorunlara değinerek, Denikin ile olan ilişkilerinin tarihini ayrıntılı biçimde anlatır. Mektubunu kusursuz bir nezaket ve efendilikle bitirir: “Anayurdumdaki varlığım bir nebze de olsa onu savunmanıza ve size inananları kurtarmanıza zarar veriyorsa, hiç düşünmeden Rusya’dan ayrılıyorum”.

Vrangell, anılarında söz ettiği gibi, görevden alınan Koramiral D.V. Nenükov’un yerine gelen Karadeniz Donanma Komutanı Amiral M.P. Sablin’den İstanbul’a gitmek için yardım talep eder. Sablin, Türkiye’ye gidecek olan “Büyük Kinyaz Aleksandr Mihayloviç” gemisini beklemesini önerir. Vrangell gemiye geçer ve beklemeye başlar.

Generalin istifası, ordu içinde iyi karşılanmaz. O dönem tanıklarının çoğunun belirttiği gibi Vrangell, asker ve subaylar arasında hâlâ eski, İç Savaş öncesi kazanılan saygınlığını koruyordu. Öyle ki “emrindeki askerlerin seçimiyle” 1917 Haziran’ında aldığı Aziz George Haçı’yla çok gururlanırdı. Şimdi de generali üzüntü mektuplarına boğuyorlardı. Subayların çoğu gitmemesini talep ediyordu.

Bu arada gemi demir atmış, kömür bekliyordu. Ama bütün “kömür” gemileri “Novorossisk trajedisi”nden başka bir şekilde adlandırılmayacak olan ve büyük bir kargaşa ve

İSİM DİZİNİ

- I. Aleksandr, (Yugoslavya Kralı), 142.
- I. Napolyon, (Fransa İmparatoru), 130, 131.
- II. Beyazıt, (Osmanlı Sultanı) 249.
- II. Elizabeth, (İngiltere İmparatoriçesi), 220.
- II. Mahmut, (Osmanlı Sultanı), 205, 206.
- II. Mehmet, Fatih Sultan Mehmet, (Osmanlı Sultanı), 148.
- II. Nikolay, (Rus İmparatoru), 153, 213, 214.
- II. Yekaterina, (Rus İmparatoriçesi), 150.
- III. Murat, (Osmanlı Sultanı), 195.
- III. Selim, 206.
- V. Mehmet (Reşad), (Osmanlı Sultanı), 17.
- V. Murat, (Osmanlı Sultanı), 206.
- VI. Mehmet (Vahideddin), (Osmanlı Sultanı), 17, 34.
- A**
- Abdülaziz (Osmanlı Sultanı), 34, 206, 249.
- Abdülmecid (Halife), 34.
- Abdülmecid (Osmanlı Sultanı), 34.
- Abramov, F.F., 74, 103, 104.
- Adivar, Adnan, 21.
- Adivar, Halide Edip, 20, 33.
- Agapeyev, V.P., 43, 67.
- Ahmet Cevdet, 276, 277.
- Ahmet Efendi, 270.
- Akatyev, N.N., 137.
- Akyüz, Can, 207.
- Aldanov (Landau), M.A., 238.
- Aleksinski, G.A., 99, 102.
- Aleksinski, İ.P., 99, 101, 105.
- Alpar, Yıldız, 210.
- Anastasi (Gribanovski), (piskopos, daha sonra metropolit), 162.
- Anastasiy, 187, 189.
- Andreyev, L.N., 165, 233, 234.
- Antoniy, Hrapovitski, (Metropolit), 187, 189.

Antonov, N.İ., 99, 101, 102.
Anzavur, 28, 29.
Aracı, Emre, 206.
Aralov, S.İ., 27, 32, 269.
Arşinov, Y., 113.
Arzumanova (Krassa-Arzumano-
va), L., (Leyla Arzuman), 208,
209, 210, 243.
Astrov, N.İ., 207.
Atatürk, Kemal, (Gazi Mustafa
Kemal Paşa), (Cumhuriyetin
kurucusu, 1. Cumhurbaşkan-
ını), 19, 22, 24, 25, 27, 28, 31,
34, 149, 155, 177, 193, 220,
222, 256 292, 294.
Atik Ali Paşa, 248, 249.
Averçenko, A.T., 152, 173, 178,
223, 224, 225, 226, 227, 228,
229, 230, 231, 232, 233, 291,
294, 296.
Averyanov, P.İ., 122, 123, 124,
125, 126, 129, 132, 291.
Avtorhanov, A.A., 63.
Aya Andrey 188, 243.
Azagarov, G., 211.

B

Bakar, Bülent, 253, 269.
Balabanov, Y.M., 99, 102.
Baran, Tülay Alim, 159, 160, 195,
291.
Barboviç, İ.G., 143.
Barrere, C., 266.
Barry, A. de, 83
Bazilevskaya, N.P., 142.
Bazili, K.M., 205, 206, 292.
Bekker, V., 204.
Belozerskaya-Bulkakova, L.Y., 134.
Belyukin, D.A., 140.
Benua, A.A., 140.
Berens, M.A., 73.
Bernadskiy, M.V., 45.
Bernard, S., 220.
Bersenev, İ., 212.
Bethoven, L., 203.
Bezmen, Nermin, 202. Yıllar
sonra, Valentina'nın kardeşi
Şura, "Kurt Seyit ve Şura" adlı
romanın ana kahramanı olur.
(2002) "Beyaz Ruslar" hak-
kındaki bu ilk Türk romanın-
da, ünlü Türk yazar Nermin
Bezmen, Rusya'dan kaçmak
zorunda kalan Çarın koruma
subaylarından Kırım Tatarı
dedesi Seyit'i ve onun Şura'ya
olan büyük aşkını anlatır.
Birsal, Salah, 194, 291.
Bobrinskaya, V.N., 162, 184, 185,
186, 292.
Bobrovski, P.S., 56, 57, 59, 68,
69, 292.
Boçarova, Z.S., 167, 263, 265,
266, 267, 268, 271, 292.
Bogayevski, A.P., 201.
Bogdanov, N.N., 68, 69.
Bolgarin, İ.Y., 134.
Borgles, bkz. Reglis,
Borodin, A.P., 203.
Boyarskaya, 197.
Brahms, İ., 210
Bristol, M., 44, 221.

Brusilov, A.A., 55, 58, 126.
Bubnov, A.A., 41.
Bulanov, P.P., 61, 63.
Bulgakov, M.A., 18, 133, 134,
297.
Bunin, İ.A., 68, 70, 233, 235,
238, 239, 295.
Burlakov, 84
Burnakin, A.A., 161, 253, 254,
255, 271, 272, 277, 280, 292.
Butnikov, 203, 208.

C

Çakmak, Fevzi, (Paşa), 60, 61,
293.
Cardanes, Lazaro, (Meksika Cum-
hurbaşkanı), 67.
Christie, A., 220
Clodt von Jürgensburg, K., 201,
202.

D

Dağlar-Macar, Oya, 264, 295.
Daladier, E., (Fransa Başbakanı)
,66
Dali, S., 243.
Danyuşin, 197.
Davidson, (bkz. Davis),
Davis (Davidson), Ç.K., 77, 173,
174, 184.
Debussy, K., 199.
Deleon, A., 221.
Deleon, Homyakova, N., 221.
Deleon, J., 159, 175, 177, 191,
194-196, 200, 203, 204, 207.
Demyanov, A.A., 101.

Denikin, A.İ., 25, 40, 41, 42, 43,
44, 45, 46, 47, 48, 49, 67, 69,
122, 123, 150, 186, 201, 215.
Dımov, 162, 164, 293.
Dimov, A., (bkz. Levitski, D.A.),
Dinamo, Hasan İzzettin, 33.
Djerzinski, F.E., 58, 130, 131.
Dmitri, (Sırbistan Patriği), 140,
155, 189, 246.
Doğan, Arif, 270.
Dolgorukov, P.D., 99.
Don aminado, (Şpolyanski, A.P.),
233.
Donizetti, Gaetano, 205, 206.
Donizetti, Giuseppe, 205, 206.
Dostoyevski, F.M., 240.
Drankov, A.O., 152, 213.
Dreyer, A.A. Von, 123.
Dumesnil, (Amiral), 51, 53, 56.
Dumesnil, (Bayan), 161.
Duşkin, V., 77, 136.
Dyagilev, S.P., 207, 208, 244.

F

Fatma Nigar, (bkz. Nigar Hanım),
205.
Fedorov, G., 157, 165, 167.
Fedorov, Şurik, 135.
Felştinski, Y.G., 63.
Feofan, Bistrov, (Başpiskopos), 99.
Ferrari, Y., (Golubeva/Golubovs-
kaya O.F.), 119, 120.
Filippov, 193
Fiori, 114, 117.
Fok, A.V., 139.
Fokin, M.M., 63.

Fossati, Gaspar, 150.
Fossati, Giuseppe, 150.
Fostikov, M.A., 74, 99.
Franklin Bouillon, A., 31, 103.
Franz Jozef, (Avustura İmparatoru, Macar kralı) 220.

G

Gagarina, M.A., 99, 102.
Gazdanov, G.İ., (Gaito), 233, 235, 236, 237, 238.
Gergiyev, V., 238.
Girs, M.N., 45, 267, 272.
Glazov, A.L., 272, 275, 280, 293.
Glazunov, A.K., 210.
Glinka, G.V., 168, 169, 172, 173, 293.
Glyuk, Y., 208.
Gogol, N.V., 237, 243.
Golevanov, 26.
Golub, A.N., 27
Golubeva (Golubovskaya), O.F., 119.
Gordlevski, V.A., 205, 293.
Gordov, 175.
Gorki, M., (Peşkov A.M.), 56, 61, 119, 120, 179, 234, 235, 238.
Grebenşikova, O., 153, 293.
Grebenşikov, G.D., 233, 240, 241, 297.
Grişçenko, A.V., 244, 245, 246.
Gritti, A., 148.
Gritti, L., 148.
Guatelli, (Guatelli Paşa), 206.
Guillaume, P., 245.
Guillaume, Paul, 245.

Gul, R., 50
Gulesko, J., 204.
Gulesko, L., 204.
Gülüstü Kadınefendi, 17.
Günal, Zeynep, 14.

H

Habsburg Hanedanı, 69.
Harington, 26.
Heine, H., 205.
Hendel, 199.
Hitler, A., 65, 66, 73.
Hugo, V., 205.

İ

İbikus, 118.
İhsan, (Tahtçı), 138, 139.
İlya, 188, 243.
İlyin, S.N., 99, 102.
İsmet Paşa, (İnönü), 30, 31, 33, 139, 210, 274.
İvanov, A., 204.
İvanov, V.İ., 242.
İzmailoviç, D.v., 244, 246, 247, 248, 249.

J

Jale, 207.
Jilo, N.İ., 195, 197.
Johnson, T.F., 278, 279, 280.
Jukovski, V.A., 118.

K

Kabacalı, Alpay, 62, 294.
Kaçalov, 241.
Kalinin, M.İ., 58.

- Kallinikov, İ.M., 178, 180, 181, 182, 183.
- Kamenev, S.S., 131.
- Kanuni Sultan Süleyman, (Osmanlı Sultanı), 148, 194.
- Karacev, 124, 198.
- Karahan, L.M., 32.
- Karaosmanoğlu, bkz. Yakup Kadri, 33.
- Karnetski, V., 208.
- Karpenko, S.V., 74, 105, 292.
- Karpov, N.D., 13, 52, 54, 55, 59, 105, 131, 135, 136, 138, 140, 294.
- Karpoviç, G., (Karpıç), 192.
- Katkov, 167.
- Kazbek, bkz. Turpayev, 207.
- Kedrov, M.A., 72, 73, 117.
- Kemal (Kemal Paşa), bkz. Atatürk, Kemal Tahir, 27, 269.
- Kinyazev, B., 244.
- Kirpiçev, G., (Kirpiç), 158.
- Klingen, i.N., 84.
- Kluge, N.K., 244, 249.
- Knipper, 241.
- Kobiev, 114.
- Koçu, Reşat Ekrem, 191, 195.
- Kolçak, A.V., 69.
- Kolenberg, L.L., 133.
- Kolesnikov, A.A., 209.
- Kollontay, A.M., 233.
- Komnenos, (Bizans Hanedanı), 148.
- Kondakov, N.N., 70, 71.
- Konovalov, 129.
- Kornilov, L.G., 48, 49, 55, 136, 198.
- Kornilova, N.L., 49.
- Korvatski, İ.A., 239, 240.
- Koşko, A.F., 153, 154, 155.
- Kotlyarevski, N.M., 41.
- Kozlov, V.A., 127.
- Kozlova, S.V., 127.
- Kramskoy, 153.
- Krasa, 113.
- Krasin, L.M., 26.
- Kremer, İ., 215, 217, 218.
- Kreyton, S.N., 276.
- Krüger, M., 208.
- Kryukovskaya N. 207.
- Kryukovskaya, J., 207.
- Kryukovski, V., 207
- Kşenskaya, M.F., 213.
- Kun, B., 58.
- Kuprin, A.İ., 233.
- Kusonski, P.A., 99.
- Kutepov, A.P., 59, 74, 75, 76, 77, 79, 99, 135, 136, 138, 141, 197, 198, 236.
- Kuznetsova, G.N., 239.

L

- Labudzinski, 116.
- Lamartine, A. de, 205.
- Lampe, A.A. Von, 25, 41.
- Laşkeviç, V.V., 99, 101, 102.
- Lazarev, V.N., 246.
- Lazarevski, B., 178, 192.
- Lederrey, 83.
- Legoff, P., 276.
- Lemtyugov, N.A., 278.

- Lenin (Ulyanov), V.İ., 28, 53, 58, 64, 123, 131, 225, 226, 230, 231, 232.
- Leşçenko, P.K., 214.
- Levitski, D.A., 224.
- Levitski, V.M., 178, 179, 294.
- Leyhtenbergs, G.N., 41.
- Libkin (Lipkin), G., 211, 212.
- Lisenko, N., 211.
- Liszt, F., 203, 205, 210.
- Liven, A.P., 41.
- Lobitsin, V.V., 75.
- Lodijenski, Yu.İ., 265, 269.
- Lukaş, İ.S., 239.
- Lukomski, A.S., 240, 241.
- Luniç, P., 199.
- Lvov, N.N., 102, 110, 153, 164, 178, 216, 245.
- M**
- Macar, Elçin, 264.
- Mahno, N.i., 122.
- Mahrov, P.S., 45.
- Maksimov, Y.V., 279.
- Malinin, V.F., 99, 102.
- Malinovski, G., 253, 255, 256, 259, 273, 278, 279, 280, 281, 295.
- Manars, Tevfik, 193.
- Mariya Pavlovna, Büyük Kinyagina, 201.
- Martel de, 54.
- Martinov, Z.A., 59, 111, 295.
- Masaryk, T., (Çekoslovakya Cumhurbaşkanı), 71.
- Massalitinov, N.O., 241.
- Mataracızade, 255.
- Matei, A. de, 204
- Mayakovski, V.V., 74.
- Meçkovskaya, O.A., 209.
- Meçnikov, İ.İ., 240.
- Medusa, Gorgon, 226, 228.
- Mehmet Emin, 20.
- Mendeleyev, D.İ., 240
- Mendelson, Y.L.F., 199.
- Menuhin, Y., 220.
- Merejkovski, D.S., 238.
- Mihayliçenko, A., 116.
- Milenko, V.D., 152, 224, 231, 296.
- Miller Y.K., 73, 106, 109, 141, 142, 198.
- Miller, A.F., 31, 33.
- Milne, J., 44, 46.
- Milyukov, P.n., 50, 79, 80, 179.
- Mitchell, 273, 275, 280.
- Morfessi, Y.S., 196, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 296.
- Muhsin Ertuğrul, 212, 243.
- Müller, G., (Almanya Başbakanı), 62.
- Musin-Puşkin, V.V., 99, 101, 102, 175, 178.
- Musset, de A., 205.
- Mustafa Kemal Paşa, bkz Atatürk,
- Mustafa Suphi, 62.
- N**
- N., Deleon, 159.
- Nabokov V.D. (baba), 235.
- Nabokov V.V. (oğul), 235, 238.
- Nadejdin, 208.

Nansen Heyer, R., 263.
Nansen, F., 263, 264, 265, 266,
267, 268.
Nazım Hikmet, (Ran), 21, 33.
Ne-Bukva (Vasilevski), İ.M., 232.
Neçvolodova, N.N., 127.
Negroponti (Todorı), T., 203.
Nenükov, D.V., 42.
Neratov, A.A., 67, 168, 186, 296.
Nigar Hanım, (Nigar Binti Os-
man), 205.
Nijinskaya, B., 208.
Nikolski, K.D., 199.
Nikulın, L.V., 192, 296.
Nilov, İ.P., 181.
Ninette de Valois, bkz. Valois Ni-
nette de, 210.
Novgorodsev, 167.
Nurettin Bey, 220, 221.

O

Obolenskaya, M.V., 195, 199.
Obolenski, V.A., 125, 128, 130.
Offenbach, J., 214, 216.
Orehov, V.V., 139.
Orhan Bey, (Osman Bey'in oğlu),
75.
Orlova, O., 238.
Osman Bey, 75.
Ostrovski, A.N., 78

Ö

Özsoy, Kazbek, 207.

P

Pahalov, G.L., 175.
Panteleimon 243.
Papen, F. Von, 193.
Pelle, Bayan, 161.
Pelle, M., (General), 267.
Penkovski, D.D.,
Perov, N.K., 243.
Peşkov Z.A., 13, 52, 54, 58, 60,
67, 68, 74, 111, 112.
Petlyura, S.V., 122.
Petrov, V.K., 210, 243.
Pevtsova, A., 211.
Pilski, P., 230.
Piltz, A.İ., 99.
Piontkovskaya, V.İ., 197, 214,
216.
Plevitskaya, (Vinnikova), N.B.,
79, 196, 197, 198, 215.
Podust, O.S., 237.
Polyakov, 194.
Polyakova, N., 195, 196, 218,
219.
Polyanskaya, N.İ., 197.
Polyanski, İ.İ., 197, 203.
Polyanski, V.V., 139, 210.
Porjitski, B.İ., 204.
Potemkin, V.P., 271, 272.
Poznanski, İ.M., 65.
Proctor, 265.
Protazanov, Y.A., 211.
Protopopova, V., 193.
Proust, M., 235.
Psilari, 222.
Putnitski (Punitski), V.K., 99,
102.

R

Ragozin, G., 204, 207, 208.
Rahmaninov, C.V., 199.
Rasputin, G.Y., 233.
Ratimov, B.V., 161, 250, 279, 296.
Ravel, M., 208.
Redens, S., 58.
Refet (Bele), (Paşa), 266.
Reglis (Borgles), 273, 275, 280.
Rijov, P.P., 186.
Rimski, N., 203, 208.
Rimski-Korsakov N.A., 203, 208
Rivera, D., 67
Robeck, J. De, 44, 46.
Rober, 114, 117, 118.
Romanenko, 153.
Romanovski, İ.P., 45, 48, 49, 50, 67, 198, 199.
Romanovski, S., 198, 199.
Rossini, 205.
Rostovtsev, N.A., 99.
Rožanov, V.V., 233.
Rüştü Bey, bkz. Tevfik Rüştü Aras,

S

Sablin, M.P., 42.
Sadık Bey, 167.
Saime, Münevver, 20.
Saint-Saens, K., 208.
Sait Faik, (Abasıyanık), 194
Sapunov, P.P., 113, 115.
Sarmatov, S.F., 220.
Sarmatova, E., 212.
Savitski, P.N., 99, 102.
Saygun, Adnan, 209.

Sedov, L.L., 61.
Sedova, N., 61.
Selivanov, A.A., 199.
Sermuks, N.M., 65
Sevryanin, İgor, (Lotarev İV.), 233.
Seyfullina, N., 191, 192, 297.
Simenon, G., 65, 66.
Simon, 41.
Skaçkov, N.A., 83.
Sklyanski, E.M., 58.
Skoropadski, G.V., 99, 101.
Skoropadskiy, P.P., 39.
Skryabin, A.N., 240.
Slaşçov (Slaşçov-Krımski), Y.A., 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 231, 291, 294, 297.
Slobodskoy, A., 24, 25, 48, 50, 132, 298.
Slonim, M.L., 235, 236.
Smirnov, P.A., 153, 216.
Smirnov, V.P. 134, 153, 216.
Smirnov, V.V., 134, 153, 195, 216
Smirnova, A., 239.
Sofokles, 165.
Sokolov, A.A., 125, 128, 131, 196, 297.
Stalin (Cugaşvili), İ.V., 61, 62, 63, 64, 65, 66, 268.
Stanislavski, K.S., 243.
Stannus, E., bkz. Valois Ninnette,
Stearns, F., 161.
Stein, G., 244.
Stepanenko, G.F., 256

Stogov, N.N., 55.
Stolipin, P.A., 154.
Stravinski, İ.F., 208.
Strijevski, V., 211.
Stringberg, 78.
Süleyman Gazi, 75.
Suphi, bkz. Mustafa Suphi,
Surguçev, İ.D., 178, 233, 234,
235.
Suvorov, A.V., 130, 131.
Sv. Panteleimon, 243.
Sverdlov, Y.M., 56.
Svobodin, V.P., 223, 224

T

Taffi, (Lohvitskaya N.A.), 233.
Takahasi, 98.
Tarakanova, 195.
Taskin, A.A., 203.
Taskina (Verjenskaya; Baronessa
Clodt von Yurgensburg), V.Y.,
200, 201, 203.
Tenenbaum (Yelski), Y.P., 129.
Terapiano, Y.K., 241.
Tevfik Rüştü, (Aras), 269, 274,
278.
Tihon, (Moskova ve Bütün Rusya
Patriği), 189.
Tolstoy, A.N., 165, 179, 213, 231,
232, 233, 240, 243.
Tolstoy, L.N. 213, 240, 243.
Tomas, F.F., 71, 196, 215, 218,
222, 223.
Toprak, Zafer, 159.
Trappoli, 208.
Tritşel, V.K., 168.

Troçki, L.D., 58, 60, 61, 62, 63,
64, 65, 66, 67, 131, 152, 226,
231, 267.
Trubetskoy, 131.
Tuholka, S.V., 186, 298.
Turpayev, M. (Kazbek), 207.

U

Uçitel, A., 239.
Ulagay, S.G., 121.
Utesov, L.O., (Veisbein L.İ.), 215.
Uvarov, İ.A., 99.

V

Valois Ninette de, (Stannus Edris),
210.
Varenov, 167.
Vasilyevski, İ.M., bkz Ne-Bukva,
Veniamin (Fedçenkov), (Pisko-
pos), 99, 187, 189.
Veresayev, V.V., 58.
Verjenski Yu., 200.
Verjenski, (oğul), 200, 201.
Vertinski, A.N., 126, 196, 215,
219, 220, 221, 222, 223, 295,
298.
Vitkovski, V.K., 138.
Volina, a.P., 197.
Volkov, A., 211.
Voloşin, M., 179.
Vorobyeva, Y.S., 209.
Vrangel O.M., 76.
Vrangel, F.P., 39.
Vrangel, P.N., 24, 25, 30, 39, 40,
41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48,
49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56,

- 57, 58, 60, 67, 71, 72, 76, 80,
83, 86, 97, 98, 99, 102, 103,
104, 105, 106, 107, 108, 109,
110, 112, 113, 114, 118, 120,
121, 122, 123, 124, 125, 126,
127, 128, 129, 131, 133, 140,
141, 142, 143, 157, 160, 162,
175, 176, 183, 184, 186, 187,
201, 212, 216, 220, 230, 239,
240, 264, 265, 271, 280, 298.
- Vyrubova, A.A., 233.
- Vzdornov, G.İ., 245, 246, 248,
250, 298.
- Y**
- Yelski, bkz. Tenenbaum,
Yermakov, M.P., 114, 117, 118.
Yermolyev, İ., 211.
- Z**
- Zafer Toprak, bkz Toprak,
Zamulenko, P.A., 203, 204.
Zborovski, L., 245.
Zemlyaçka (Zalkind R.), 58.
Zender, V.F., 242.
Zimin, V., 208, 209, 243.
Znamenski, V.M., 99, 102.

